

پوهنمل حاجی محمد نوزادی

۲۰۱۲/۰۷/۲۰

کولینان د نړۍ تر ټولو ستر الماس څنگه حکاکي شو؟

د Kristeligt Dagblad پنامه ډنمارکي ورځپاڼي کي په ۴ / ۷ / ۲۰۱۲ نيټه د انگلستان د ملکي اليزابت د الماسي جواهراتو د نندارتون په هکله د «ملکي جواهراتو ته يوه کتنه» تر سرليک لاندې يو لړ لنډ مالومات نشر کړي کوم چي د لندن په Buckingham Palace کي پر تخت باندې ددي د کښيناستلو د شپيتمې کاليزي په وياړ د خلکو د کتلو په موخه جوړ شوي وو. د الماسو پدي کلکسيون کي د ملکي ټول الماس د سر دتاج نه نيولي تر تشريفاتي کريچ (توره) پوري چي اړوند زيورات يي ښکلي کوي، گډون لري.

څه باندې دري کاله وړاندې ما (د کوه نور الماس له کومه راغي او چيرته ولاړ) تر سرليک لاندې ددغه نوميايي الماس د تاريخچي او لاس پر لاس کيدو په اړوند په څلورو برخو کي بشپړ مالومات د يوي ليکني په ترڅ کي نشر کړه چي ددي ټول مالوماتو د مينه والو لخوا د ډيرو ستاينو او په زړه پوري غبرگونونو سره مخ شوه. که چيري زما دغه ليکنه چا نه وي لوستي او لوستلو ته يي ليوالتيا ولري، کولای شي په افغان - جرمن سايت کي يي زما له ارشيف نه ترلاسه کړي.

داچي د کوه نور الماس هم دا گړي دنوموړي ملکي د الماسي کلکسيون روڼ ستوري دي، غواړم د کوه نور وروسته ددغه نندارتون په اړوند هم د يادي شوي ورځپاڼي څخه خپاره شوي مالومات د ملکي د نورو الماسو په تړاو تر مينه والو لوستونکو پوري ورسوم او وروسته به «کولینان» نومي د نړۍ تر ټولو ستر الماس لوستونکو ته ور وپيژنم، خو لومړي دا تاسي او داهم د نوموړي ليکني پښتو بڼه:

څه د پاسه لس زره (۱۰۰۰۰) الماسه د سترگگ وهلو مسابقي ته راوتلي دي. سره لدې چي دا الماس په ډيرو کلکو او سختو ښيښي وټيزينو کي ايښودل شوي، مگر ددغو ورو او لويو ډبرو څخه وړانگي د وړوکو پروجکټرونو پشان ديخوا ها خواته خپريږي. ډيري ددغو الماسو څخه د ورو غوړواليو نه نيولي بيا د سر تر سترو تاجونو پوري اړوندو توکو ته ښکلا وربخښي او دا ټول د انگلستان په پاچا ملکي اليزابت دويمي پوري اړه لري. سرکال ددي ملکي د پرخت کښيناستلو شپيتمه کاليزه پوره شوه چي د الماسو د کلکسيون دغه نندارتون يي د نوموړي کاليزي دلمانځلو يوه برخه جوړوي.

پدي نندارتون کي ننداره کوونکي د لومړي ځل د پاره کولای شي د نړۍ ډير غوره او مشهور الماس له نژدې نه و ويني. دلته کيدلای شي نه يوازي د نړۍ دمشهورو الماسو څخه جوړ شوي زيورات وگوري بلکه داسي وتلي الماس لکه **کولینان الماس** Cullinan Diamond چي بشپړ وزن يي ۳۱۰۶ کرات (قيراط يا قيراط) دي (د پرتلي په توگه د کوه نور الماس وزن نژدې ۱۰۹ کراته دي. ژباړ) هم تر نظر تير کړ. دا الماس په ۱۹۰۵ کال د کولینان پنامه د جنوبي افريکا د الماسو د يوه کان څخه را وایستل شو چي لس سانتي متره اوږدوالي او نژدې ۶ سانتي متره پسون او پندوالي يي درلود. کله چي يي د خاورو خټو نه را وایست، د کارگرانو سر انجینر اصلا فکر نه شو کولای چي دا به يو رښتيني الماس وي ځکه يي نو د کړکي نه بهر و غورځاوه خو وروسته يي اصيلتوب ثابت شو. کولینان الماس په ۱۹۰۷ کال د انگلستان پاچا اوارد اووم (Edward VII) ته دده د زيږيدني د ۶۶ کاليزي په وياړ سوغات ورکړل شو. پسله دي نه پر نوموړي الماس باندې پر ورو ټوټو باندې د پري کولو په موخه کار پيل شو چي پايله يي له هغه نه د ۹ دانو سترو الماسو او پوره ۹۶ ورو بريليانتونو ترلاسه کيدل وه (کله چي الماس حکاکي او غمي ورڅخه جوړ شي نو د بريليانت پنامه ياديږي. ژباړ). لومړي دوه غټ الماسه يي د برتانيي د جواهراتو په شاهي تاج کي ځای پرځای شول. پاڼه ۷ داني يي دهغه وخت د ملکي ماري Mary په يوه گوتمې (انگشترې)، د سيني په يوه سنجاق کيدونکي گل او دغاري په زنجير کي و کارول شول. دغه زيورات تر دا اوسه پوري د ملکي اليزابت لخوا هم په ډير احتياط سره کارول کيږي. د بيلگي په توگه ملکي اليزابت د دوو غټو الماسو سره د سيني سنجاق کيدونکي گل د روان ۲۰۱۲ کال د جون د مياشتي په پيل کي کله چي يي دخپلي پاچهي شپيتمه کاليزه لمانځله، د شکراني عبادت کولو پر وخت پرسينه وهلي وو.

پدغه نندارتون کي هم دملکي د شخصي جواهراتو يوه برخه او هم د شاهي کلکسيون يو شمير وتلي تاريخي جواهرات د ننداري دپاره ايښودل شويدي. د نندارتون مسئوله Caroline de Guitaut وايي «نندارتون ښي چي څنگه په وروستيو درو پيړيو کي برتانيوي شاهانو د الماسي جواهراتو په کارولو سره هم د خپلي واکمني ددبده بنودله او هم يي پدي کار سره خپله شخصي سليقه څرگندوله. الماس همدارنگه د صبر او د ژوند د اوږدوالي سره تړاو لري ځکه نو د علياحضرتي ملکي اليزابت د پرخت کښيناستلو د شپيتمې کاليزي په وياړ ددي نندارتون پرانيستل يوه ډيره پرځای خبره ده».

دپاڼو شميره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاین تاسو په درنښت همکاري ته راوبلي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادښت: دلکني د ليکنيزي بني پاوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولي

د دی دپاره خو وینئې چې ملکې په څه ډول د دغو الماسي گانو څخه کار اخیست، یو زیات شمیر الماس د ملکې سره په عکسونو کې ښودل شويدي. یو له تر ټولو ډیر عکاسي شوی الماسي توکی دملکې تاج دی چې په پوستي ټکټونو، ځیني بانکونو او فلزي سکو کې لیدل کیږي. د ۱۹۵۲ کال را پدی خوا ملکه همدارنگه د پارلمان په پرانیستلو کې دغه تاج پسر کوی.

الماسي تاج اصلا په ۱۸۲۱ کال د برتانیې د پاچا څلورم جیورج د تاج ایښودلو د ورځې دپاره چې په ډیره عجیبه ډول تر سره شوه، جوړ شو. هغه وخت لا چې نوموړی پاچا د یوه بڅملي خولی سره تاج پر سر کاوه، پدی اړه ډیر فکر نه کیدی. په تاج کې ټولټال ۱۳۳۳ دانې الماسي غمیان کارول شوي چې د گلاب گل او نور داسې شکلونه ورکړل شويدي چې د انگلستان، سکاټلینډ او ایرلینډ دودیز سمبولونه ښی.

په نندارتون کې د هغو الماسو برسیره چې په شاهي کورنۍ کې د ښځو دپاره ځانگړي شويدي یو زیات شمیر نور الماس هم ایښودل شويدي. د بیلگې په توگه دلته داسې شیان هم ایښودل شوي لکه په الماسي غمیانو پوښل شوي دنسوارو دبلې او په الماسو پوښل شوي توره. دا هغه شیان دي چې په څلورم جیورج پوری یې اړه درلوده کوم چې په یوه عجیبه تصوفی سلیقه سره یې شهرت موندلی وو.

د ژباړې پای

د ژباړونکي یادونه:

الماس د یوه ډیر لږ شمیر هغو زره راکټونکو توکو څخه دی چې نه یوازي دمسلكي كسانو، زرگرانو، شاهانو اويا بډايو شتمنانو ته په زړه پوري دي بلكه ډير عادي وگړي يې هم ليدلو او مالوماتو مينه وال دي. په لوړو كړښو کې دا هغه څه وه چې د نوموړي ډنماركي ورځپاڼي څخه پښتو ته و ژباړل شوه. هلته پخپله د **کولینان الماس** په تړاو ډیر لږ مالومات تر سترگو کيږي او ددغې ننني ليکنې څخه زما لومړني موخه اصلا ددغه توکي په هکله مينه والو لوستونکو ته مالومات ورکول دي. بله موخه مې داده چې دغه ټوټه الماس د **کوه نور الماس** سره پرتله سي. لکه څنگه چې ياده شوه د کوه په هکله مې بشپړ مالومات پخوا لا خپور کړي. اوس غواړم د کولینان الماس په تړاو هم لنډ مالومات د روسي سرچينو څخه تر لوستونکو پوري ورسوم:

د کولینان الماس چې د « **افریکا ستوری** » پنامه هم شهرت لري، په نړۍ کې دترلاسه شوو الماسو څخه تر دی مهاله پوری تر ټولو لوی الماس شمیرل شويدي. د الماس وزن د ساده ډبرې په حالت کې څه باندې ۳۱۰۶ قیراته (۶۲۱ گرامه او ۳۵ ملی گرامه) او غټوالي یې (اوږدوالي ۱۰۰ ملی متره ، پسر ۶۵ ملی متره، پښوالي ۵۰ ملی متره) دی.

کولینان الماس د ۱۹۰۵ کال د جنوري په ۲۵ نیټه په تصادفي ډول د جنوبي افریكا د کولینان په کان کې تر لاسه شو. داسیمه د ۱۹۰۲ کال څخه د برتانیې مستعمره گرځیدلی وه او لاس پوڅو چارواکو یې د ۱۹۰۷ کال د نومبر په ۹ نیټه د برتانیې ټولواک **ادوارد اووم** ته دده د زیدني په ۶۶- تمه کالیزه کې د الماسو داستره ټوټه سوغات ورکړه. تر دی گړیه لا دا وتلی الماس په خپل طبیعي حالت کې وو چې له عادي ډبرې نه یې په ظاهري بڼه څه خاص توپیر ندرلود. د حکاکي او غمی کولو چاری یې ټولواک د « اشیر » پنامه یوی هالیډي کمپنی ته وسپارلی. الماس پدی موخه چې څنگه باید حکاکي شي، څو میاشتي په ډیر دقت سره د پیاوړو ماهرانو لخوا وڅیړل شو. په پای کې په ۱۹۰۸ کال په دوو غټو او څو وړو ټوټو ویشل شو. دوی ټوټې یې غټ مونولیت (یکلخت) بلاکونه وه، ۷ نوري ټوټې یې منځني غټ بریلیانت (غمیان) او ۹۶ دانې یې واره غمیان تری نه ترلاسه شوه. یوه غټه ټوټه یې هغه مهال بیله حکاکي څخه پرېښودل شوه. د الماس بیه تر اوه نیم میلیون ډالرو پوری ارزول شويده.

لومړی عکس: ادوارد اووم (Edward VII)

د الماس دحکاکي کولو په کمپني کې د نړۍ ددی ترټو ارزښتناک الماس حکاکي کول د **یوزیف اسکیر** پنامه د یوه وتلی ماهر په مشرۍ د ماهرانو د یوه گروپ پرغاړه واچول شوه. ویل کیږي چې ده (**اسکیر**) داسې تکړه ماهران درلودل چې دچا خبره دډبرې منځ یې پرانیستلای شوه. ددی کار د پاره باید د طبیعي الماسي ټوټې پرمخ یوه داسې نقطه پیداشوی وای چې دهغې په ښوی کولو سره د الماس منځني برخه لیدل کیدلای شوه. پدی توگه باید په ټوټه کې داسې سمت ټاکل شوی وای چې په هغه سمت باندې یوازي دچکش دیوی ماهرانه ضربې په ترسره کولو سره الماس د موجودو درزونو د لاری په څو ټاکلو ټوټو ویشل کیدی. خو ددغې نقطې پیدا کول او دلاری یې د چکش ماهرانه واری کول څه ساده او اسانه کار نه وو.

د پاڼو شمیره: له 2 تر 4

دېده مرغه د کولینان دا ستر او ارزښتناک الماس په بشپړ ډول مونولیت (پکلخت) نه وو او په دننه کې یې یو شمیر ډیر واره درزونه درلودل چې دماهر و سترگو څخه پټیدلای نه شول. د دغی نیمگرتیا له مخی په یوه ستر غمی باندی د کولینان حکاکي کول تر سره کیدلای نه شوه. که دا نیمگرتیا نه او په یوه ټوټه سره حکاکي شوی وای، دا به دطبعیت او انسانی هنری لاسونو یو عجیب شهکار پاته وای. لکه څنگه چی وویل شوه ددی الماس دحکاکي کار څه اسانه خبره نه. اسکیر څو میاشتی پرله پسې هغه بڼه وڅیره او د کار ټولی چاری یې بڼه وسنجولی. وروسته یې د څو تنو وتلو د زرگری چارو ماهرانو په حضور کی د الماس د یوی سطحی پرمخ یو ډیر وړوکی زخم جوړ ، پر هغه یې اړونده اله (اسکنه) کښیښوده او د چوپیی چوپینیا په هیجانونکی فضا کی یې په چکش باندی پراسکنه واری وکړ. ددی سره سم دی پخپله د ډیر تشویش له مخی بیهوشنه شو او کوما ته ولاړ. کله چی په هوبن راغی ، ویی لیده چی صحیح حساب یی کری وو .

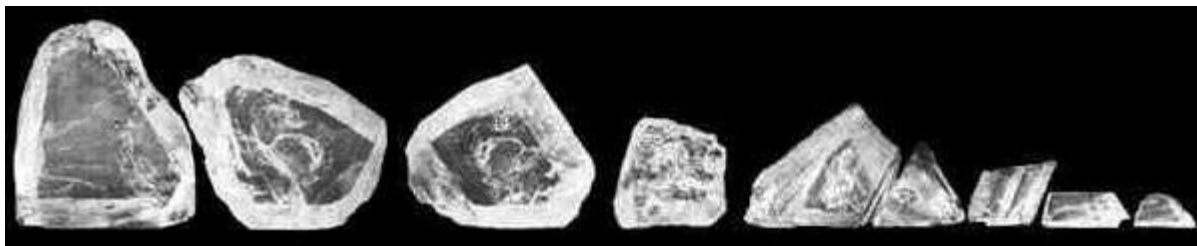
دویم عکس: کولینان الماس په طبیعی بڼه کی

الماس دده د غوښتنی سره سم ټوټه شوی وو او وروسته پر ترلاسه شوو ټوټو باندی هم دا ډول عملیات تر سره کړه ترڅو چی یاد شوی غت او واره الماس تری نه پلاس راغلل. وروسته یې پر ترلاسه شوو ټوټو باندی هم دا ډول عملیات تر سره کړه ترڅو چی یاد شوی غت او واره الماس تری نه پلاس راغلل. دغه ټوټی د فنی ځانگړتیاوو او د لومړنی بڼی په پام کی نیولو سره په بیلابیلو شکلونو حکاکي او غمیان (بریلیانټونه) تری جوړ شوه چی اکثره یی په اوسنی پرائیستل شوی نندارتون کی ایښودل شوی دی او ننداره چیان یی د نژدی نه کتلای شی.

د تر لاسه شوو ټوټو څخه یی ۹ دانی د پام وړ ارزښت لری او هر یوه ته یی خپل خپل نوم ورکړیدی، هر یو په ځانگړی ډول حکاکي شوی او غمیان یی د ټوټو د شکل په نظر کی نیولو سره هر یو ځانته دغمی په بڼه خپل شکل لری. دبیلیگی په توگه به د دوو غټو غمیانو د ځینو ځانگړتیاوو یادوونه وکړو:

۱ - **لومړی کولینان** - دا الماس همدارنگه د « افریکا ستر ستوری » پنامه نومول شوی او ۵۳۰ عشاریه ۲ قیراته وزن لری، روڼ (شفاف) او بی رنگه دی. داغمی ټولټال ۷۴ څنډی او د اوبو څاڅکی ته ورته شکل یی دی. د افریکا دا لوی ستوری د برتانیی د پاچا اووم ادوارد په گرز کی نصب شوی چی د اقتدار ددبده یی بڼی. غمی کیدلای شی د گرز نه وایستل شی او د سینی د سنجاقي گل په توگه تری نه کار واخیستل شی. دا غمی د لندن په ټاور نومی ځای (Her Majesty's Royal Palace and Fortress, Tower of London) کی ساتل کیږی.

۲ - **دویم کولینان** - د « افریکا دویم ستوری » پنامه یاد شوی ، دخپل ۳۱۷ عشاریه ۴ قیراته وزن سره د برتانیوی امپراتوری په تاج کی د «**تور شهزاده**» پنامه وتلی یاقوت لاندی نصب شویدی (که ژوند باقی وو، ددی غمی په اړوند به هم په راتلونکی کی مالومات نشر ته وسپارم) . داغمی هم د لندن په ټاور کی ساتل کیږی او کیدلای شی د تاج نه راوایستل شی او دسینی سنجاقي په توگه د لومړی کولینان سره یوځای ورته کار واخیستل شی.

دویم عکس - د کولینان تر ټوټه کیدو وروسته ۹ دانی د ډیر ارزښت لرونکی ټوټی په لومړنی طبیعی بڼه کی

د پاڼو شمیره: له 3 تر 4

څلورم عکس : د ۹ لورو ټوټو څخه د ترلاسه شوی غمیانو بښینه ای کاپی گانی

د لیکنی پای

د پانو شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنیت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادښت: د لیکنی بنی پازوالی د لیکوال په غاړه ده ، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو مخکې په څیر و لولئ